

ACC. N:R M. 10970: 1-11.

LUNDS UNIV.
FOLKMINNES-
ARKIV

Landskap: Skåne Upptecknat av: Aug. L. Nordgren
Härad: N. Isbo, Fresta, Önsjö Adress: nr. 3, Sunnelöv
Socken: Odeljunga, Höör, Hallaröd Berättat av: olika personer; se uppl. blads baksida!
Uppteckningsår: 1949 Född år _____ i _____

Lägner och talsätt om kyrkklöckarna. 1-11.

LUF 66.

Säner och klockor om kyrkklockorna.

Det jag här nedskriver om kyrkklockorna, är min
men som min far berättade och antalsade i min
barn-doms och ungdomstid. Om händelser som
skulle vara förklippade, och hänvisade till de
säger som kretsade i äldre tid, kring Kyrkklockorna
i Öderjunga kyrka. Enligt vad han berättade
skulle det för många år sedan ha hänt sig, så att
en kyrkklocka blev besödd av Klockgjutaren som
var kommen hem från ett av Träskena som Sverige föde
under 1600 talet, denne skulle ha lärt kauskon i Lybeck
och var därför mycket duktig i sitt yrke. Men denne
Klockgjutare hade en gesäll som skulle vara ändå
värre i kauskon, denna gesäll blev därför besödd om
i dåtid, större belöning av Prästen i Öderjunga, om
han ville gjuta en kyrkklocka med särskild klar och
stark kläng. Klockan blev gjuten, gesällen som nu
sin mästare fått i uppdrag, att gjuta den, lade så

Luf 66

Obs! olika
Skriftnar!

mycket silver i den, så den hördes på tre mils avstånd.
Här hästaron fick höra klängen, samt att gesällen
överträffat hästaron i klockgjutning. Blon denna
avundsjuk, och försäkte sedan att råja en så tun-
lin gesäll ur vägen, vilket även till sist lyckades
då ortens folk en dag hittade gesällen skjuten i
en skog i närheten av en plats som heter Kådarps.
Med anledning av att kyrkklockan hördes så länge, så
berrades flera hål i klockan och göts in blyväggar i den
enligt vad far berättade.

En annan berättelse om kyrkklockor är från Höör
och är berättad av gamle Fyrkoväktare Fredrik Schmidt
i Höör. Fresta berättas är 1905 han var då omkring
80 år gammal. Enligt hans berättelse; härstammar
från äldre tid, finns en liten kamm som än i dag
kallas för klockesjön, belägen norr om järn-
vägen mellan Åkersberg och vägen som går
över järnvägen mot Ivorubäck och Frostavallen

I denna sjö, skulle ett mäktigt brott som hade sitt
håll eller tillvaro i de beräpika backarna vid Klöva-
hill o dunc klov. Denna gäkte rövade en natt eller dag
bort den ens kyrkklockan, men prästen i Thors som
i den tiden var känd för att kunna mana bort onda
väsen, kände inom sig att något särskilt färsig gick
i Tyskan, och tog sin Bibel för att gå östad och se efter
vad som var å Gårde. Han gick då på anstånd se vad
jätten förhade sig med kyrkklockan, och började så med
dottersamma att läsa ur sin Bibel. Jätten var då vid
den ommunda platsen, och för att sjöle kamma undan
kastade han kyrkklockan i denna vattensamling
som från den Tyskan och intill denna dag benämnes
för Klockesjön. Han nämde vidare än att om
vintern vid klart väder när is var på vattast kunde
gick i den gamla tiden, eller som den uttryckte sig
för i tiden, se kyrkklockan på botten av sjön.
Genom att den blev förtrallad kunde den inte dras

Upp för, än man kunde skaffa ett par vitbrakiga
tvillinga stunder (stutar) och så en klar vinter dag
då isen låg på vattnet, få en kettling fast i kyrk-
klockan och så draga upp denna. Detta hade våra
på lyckats en gång för många år sen, då man lyckats
skaffa ett par tvillingstutar för att draga upp kyrkklockan
då denna var uppe vid kanten, fick en av de som hjälpte
till vid arbetet med upplagningen, se att hela kyrkan
stod i brand och ropade kyrkan brinner, allesammans
hjäpnade till kyrkklockan sjönk tillbaka ner i djupet
och ligger der än i dag. Kyrkan står vakra än i dag
branden vid tillfället var endast en synvillig sam-
kam genom järnbrännan, Genom denna händelse
skulle Höörs kyrka bara haft en kyrkklocka under
många år, men till sist skulle Höörs kyrka ha fått
en kyrkklocka från munkklostret i Bosjökloster,
den så kallade lilla klockan, som ännu tjänstgör
i Höörs kyrka. (Den kallades förr i tiden för munkklockan)

En annan äldre sägen är om en jätte som en gång i gången tid hade sitt tillhåll i bergskullen vid Klevahäll. Lunklov, denna jätte fick höra klungan från norra Rörums kyrkklockor vilka störde jätterns tillvaro i Klevahäll. Bleu han arg, och i vrådesmod häröver tog han sitt strumpeband och band om ett stort stenblock, samt slungade detta med väldig kraft mot norra Rörums kyrka för att jemna denna helt med jorden. Men i samma ögonblick som jätten slungade stenen brast strumpebandet så han förlorade i kastet och stenen hann ej fyllt fram, utan blev liggande en bra bit derifrån. Denna stenformation ligger der än och kallas ännu för Klevs Hall.

Något namn på kyrkklockor i allmänhet har ej förskaunnat. Fast jag vill minnas att jag hört något namn på kyrkklockor, men vare sig namn eller plats kan jag inte erinra mig nu, kanske det kommer en annan gång.

De olika slaget vid klämtning. Vid helgmåls-
ringning om Lördagskvällar, samt Högtider, Högtids-
aftnar, klämtades alltid efter ringningen 9 slag.
först 3 klämtningar på storklockan sedan 3 på lilla klockan
och sist 3 klämtningar på storklockan. Dessa klämt-
ningar sades påminna om de sex sår som Jesus
fick då han korsfästes, samt de 3 klämtningarna var
för de tre spikarna vid korsfästelsen.

Ännu mer lunda var det vid själaringning och Bæran-
ing, då klämtades tre slag på varje klocka
före ringningen, denna sed med klämtning
vid dödsfall fortlever nog än i dag i de kyrkor
som är på Landsbygden. Men klämtningen om
Lördagskvällarna tillämpas inte över allt numera.
Vid den så kallade Själaringningen efter någon död
kunde man höra dels på klämtningen dels när
ringningen började att det var någon äldre eller
yngre person som det ringdes för, var det en

Äldre person då klämtades, med den stora kyrk-
klockan först, även ringningen började med denna
klocka. Däremot om det var en yngre person så
börjades klämtning och sedan ringning med den
lilla kyrk klockan, men man klämtade först med
den ena, sedan den andra kyrk klockan, innan
ringningen med båda klockorna började.

Jag har hört gamla kyrkoväktare berätta att
när det hördes likasamt en fallande eftertan vid
klämtningen, samt som ringningen var slut, och
någon av klockorna kom till att slå ett så kallat
efterslag, att detta betydde snart ett dödsfall
i en. När det rörde för en död och kyrk klockorna
ringade jämt och vackert ibland märktes rikliga hån-
liga stämningar över klockklängen och ringningen.
Samma sak var det med de gamla ringarna, de kunn-
de ibland säga om huru lätt arbete de haft med
kyrk klockorna för att hålla dem i slag, de var

eller kunde ofta vara så bråttom vid ringningen
för en person, den för en annan deremot, som det kunde
hända att de fick ringa för straks efter, då ringning
för två inträffade där kyrkklockorna som de sade
gick en sin sjölv, då kunde man få höra sägas denna
människan kom säkert till Gud för klockorna gick så
^{de ringde så snart} bra denna gången. Var det deremot mot det först uttryckt
blev ytterst undret det märkta att den kom nog inte till
något gott. Angående gåtor, så är här en
vad är det för en lupp som aldrig har några höjor?
och aldrig gal? (Kyrktappen)
Att sockenborna skulle bete sig på något särskilt
sätt, vare sig att gå, eller att vara glada, o. s. v.
har jag inte hört uttalas. Det förhåller sig väl med
denne sägen eller talesätt, lika som med ordet, att
den hantverkare som inte går, han slätt inte duger.
Skulle det vara så att sockenborna skulle gå vid
klockajutningen så var det väl för att huset skulle

bliva starkare i kyrkklockan. Dermed minns
jag att jag hört berättas att folket som gick i kyrkan
under de sådana gjutningarna påstod skulle klockan
allmänt i sängen, då förhöjdes klangen, var ett
faktiskt. Man trodde även när mycket silver göts
in i kyrkklockan att det var detta som gjorde
att klockan fick ett starkt och kraftigt ljud och
kom härigenom att höras längre. Dessa gjutningar
med mycket silver i kyrkklockorna, gav upphov till
en del berättelser om mästare, der Gersén, eller
Lärning, lyckades lösa ut hantverkare vid gjutning-
en som överträffade mästarens kunsk, och Gersén
ofta fick plöjka med liv. Även så var det samma
förhållande att klockorna hördes längre, i bland
talades det om att de hördes ända in till Danmark
det skulle varit så med adriga kyrkklockor enligt
min fars berättelse härnäst. men då fick ljudet dämpas
med några stycken blyuglar. Att inte alla kyrkklockor

gick höras har långt som helst, har jag hört berättas olika, i en berättelse har jag fått höra att klockorna en gång hördes ända till Lund, och Biskoppen derestides sagt i från att Lunds kyrk klockor inte gick ble över röstade, detta förhållande skulle det en gång varit med Gudmundtorps kyrka en gång, berättat en en gammal man derestides 1912. Skälet annars att ljudet skulle bli för starkt, har jag inte hört något haft något att invända emot. Att man hört klockor som rängt an sig sjölv, har jag hört berättas om, men detta har aldrig varit bra om man hört detta, för det har gärna belyst soldaten inom släkten, en värn anhörig eller inom familjen. Ja att klockor fallit ner i sjöar och äar och moras, derom har jag hört flera berättelser av gamla personer, lärar en som har berättat en händelse om en kyrkklocka som skulle hämtas från Kristiansta och föras, transporteras till Böke kyrka när de kom i närheten av Fridarpe gesjövaregar

Lau sjena ögen må vänen, de va en stäven-
vänen de hade läst kläckan pan, for de va san
spens ögen san dai kam ved män aien aus
daar väte vänen o klokkan kam ved i ejt
stoert obandloert häel i auen, daer blaj
den leggane. Daj paustauer ad va uäst sefille
sän hade de löckas o faret aien bedja väner
om den o skälle se app den, men san
konne de inte va lösta, o san sjänk den
väner ijen, o den blajer leggane daer.

Fär i Lien konne aien i blann hööra liäsam
klockes ringning väres i hääled.

De flesta misslyckande vid upptagning av kyrkklockor
är gärna det, att de som är skulade här till inte kan
laga stöten. Ingen får säga något vid under arbetet
änta förr än kan komma riktigt upp på torra land och
se adur från hälet. Enligt gammal tradition ville det
gärna vid sådant tillfälle visa sig en eldsvåda i värket
o då blev det gärna slut med det arbetet.